

Mgr. Kateřina Blažková
Police Academy of the Czech Republic in Prague
Faculty of Security Management
Department of Private Law
e-mail: blazkova@polac.cz
ORCID: 0009-0009-1340-5721

Práva příslušníků bezpečnostních sborů: Mezinárodní a národní perspektivy omezení

Rights of Security Force Members: International and National Perspectives on Limitations

Abstrakt

Článek se zabývá omezením práv a povinností příslušníků bezpečnostních sborů, kde dochází ke střetu ochrany veřejného pořádku s individuálními právy. Omezení jsou odůvodněna ochranou veřejného zájmu a národní bezpečnosti, ale současně vyvolávají obavy z možného nadužívání moci. Zdůrazněn je význam právního rámce a mezinárodních standardů pro zajištění, aby tato omezení byla přiměřená a respektovala lidská práva.

Klíčová slova: práva bezpečnostních sborů, omezení práv, veřejný pořádek, národní bezpečnost, lidská práva, politická neutralita

Abstract

The article focuses on the limitations of the rights and duties of security force members, balancing public order with individual rights. These limitations are justified by the need to protect the public interest and national security, but they raise concerns about the potential abuse of power. The importance of a legal framework and international standards is emphasized to ensure that these limitations are proportionate and respect human rights.

Keywords: security corps rights, rights restrictions, public order, national security, human rights, political neutrality.

Úvod

Omezení práv příslušníků bezpečnostních sborů je jedním z kontroverzních témat, které zasahuje do rovnováhy mezi potřebou zachování veřejného pořádku a ochrany individuálních práv a svobod. Tento jev se dotýká mnoha oblastí, od legislativních opatření po konkrétní praktiky v terénu, a vyvolává širokou debatu o správnosti a legitimitě těchto opatření. V této rozsáhlejší analýze se podrobně zaměříme na různé formy omezení práv příslušníků bezpečnostních sborů a prozkoumáme jejich různé důsledky pro jednotlivce i společnost jako celek.

Analýza právního rámce omezení práv příslušníků bezpečnostních sborů odhaluje, že tato omezení jsou často zdůvodňována nezbytností ochrany veřejného

zájmu, boje proti trestné činnosti a udržení národní bezpečnosti. Legislativní opatření, jako je rozšířené právo na zatýkání, použití donucovacích prostředků či omezení svobody projevu ve služebním kontextu, jsou pouze některými příklady, které mohou omezit práva příslušníků bezpečnostních sborů ve prospěch obecného dobra.

Tento právní rámec však není bez kontroverze. Kritici upozorňují na možné nadužívání moci a porušování lidských práv, které může s sebou nést rozsáhlá pravomoc a neomezené používání donucovacích prostředků. Existuje oprávněný strach z nedostatečného dohledu a kontroly nad činnostmi bezpečnostních sborů, což může vést k případům zneužití a korupce.

Důsledky omezení práv příslušníků bezpečnostních sborů jsou rozmanité a často sporné. Z jedné strany mohou tato opatření přispět k udržení veřejné bezpečnosti a ochraně společnosti před hrozbami. Z druhé strany však mohou vést k porušování individuálních práv a svobod, což může negativně ovlivnit důvěru veřejnosti v instituce bezpečnostních sborů a v právní systém jako celek.

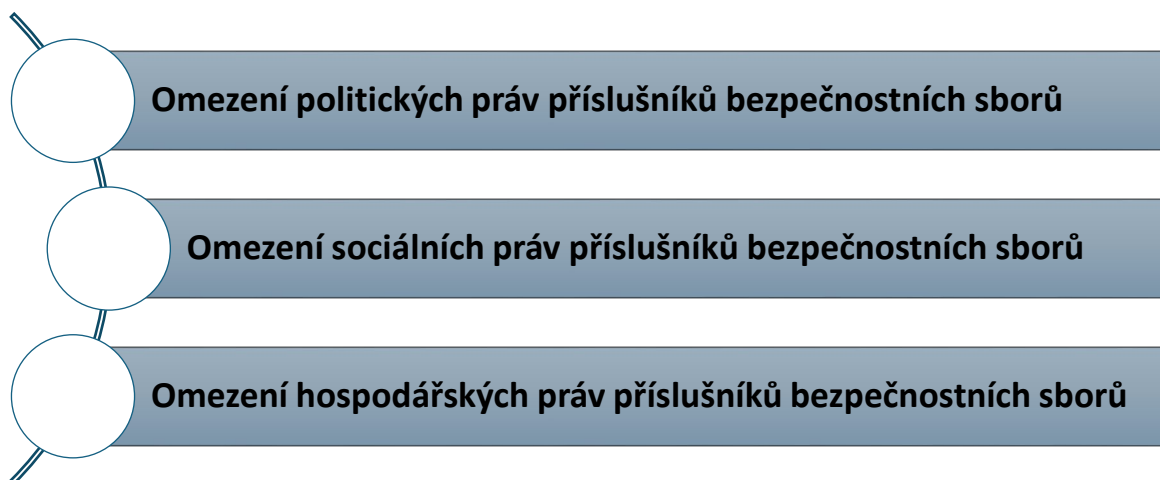
Cílem této analýzy je podrobněji prozkoumat různé aspekty omezení práv příslušníků bezpečnostních sborů, zhodnotit jejich legitimitu a posoudit jejich důsledky pro jednotlivce i pro společnost. Budeme zkoumat konkrétní příklady omezení práv příslušníků bezpečnostních sborů a analyzovat jejich dopady z hlediska lidských práv, demokratických principů a účinnosti veřejné bezpečnosti.

Omezení práv a povinností v rámci zákona o příslušnících bezpečnostních sborů je komplexní a kontroverzní téma, které se týká rovnováhy mezi bezpečnostními potřebami státu a individuálními právy jednotlivců. Tato omezení mohou být nezbytná pro zajištění veřejného pořádku a ochranu občanů, ale zároveň mohou vést k potenciálnímu zneužití moci a porušování lidských práv. V mnoha zemích existují specifické zákony a nařízení, která upravují práva a povinnosti příslušníků bezpečnostních sil, včetně policejních složek, vojáků a dalších bezpečnostních agentur. Tato omezení se často týkají práva na svobodu slova, shromažďování, soukromí a práva na spravedlivý soudní proces. V průběhu času se tyto normy a zákony vyvíjely v reakci na různé bezpečnostní hrozby a společenské změny. Diskuse o přiměřenosti a zákonnosti těchto omezení je proto stále aktuální a živá, zvláště v kontextu rostoucích obav o ochranu lidských práv a občanských svobod.

Omezení práv příslušníků bezpečnostních sborů je důležité zkoumat s ohledem na ústavní záruky a mezinárodní lidská práva. Téma je zásadní pro budování důvěry veřejnosti v bezpečnostní orgány a vyžaduje vyvážený přístup, který respektuje jak bezpečnostní potřeby, tak individuální svobody. Diskuse o omezení práv příslušníků bezpečnostních sborů je nezbytná pro zajištění transparentnosti a odpovědnosti těchto složek. Omezení práv příslušníků bezpečnostních sborů je spojeno s otázkou, do jaké míry je možné obětovat individuální svobody ve prospěch kolektivní bezpečnosti.

Tato problematika je uzákoněna pod paragrafy 47 a 48 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostního sboru, v posledním znění. Jakékoliv omezování základních lidských práv je ukotveno v ústavním pořádku ČR, konkrétně v Listině základních práv a svobod. Konkrétně hlava první, článek 4, odstavec 2, je výslovně uvedeno, že: *„Meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod (dále jen „Listina“) upraveny pouze*

zákonem.“¹ Pro lepší strukturování této problematiky se budeme tímto ústavním zákonem inspirovat a jednotlivá omezení rozdělíme podle příslušného ústavního zákona následovně:

Omezení politických práv příslušníků bezpečnostních sborů

„Příslušník nesmí být členem politické strany nebo politického hnutí ani vykonávat činnost v jejich prospěch; volební právo příslušníka tím není dotčeno.“²

Tento odstavec stanoví jedno z nejzásadnějších omezení pro příslušníky bezpečnostních sborů – zákaz členství v politických stranách a hnutích, stejně jako vykonávání jakýchkoliv aktivit v jejich prospěch. Toto omezení je zásadní pro zajištění politické neutrality bezpečnostních sborů. Jak uvádí Koudelka, politická neutralita je klíčovým předpokladem pro nestranný výkon veřejné služby a pro udržení důvěry veřejnosti v bezpečnostní složky. Omezení má zajistit, že příslušníci bezpečnostních sborů nebudou ovlivňováni politickými zájmy, což by mohlo vést k riziku zneužití jejich pravomocí pro politické účely.³

Tento zákaz je v souladu s evropskou judikaturou, zejména s rozhodnutími Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ECHR“), která zdůrazňují důležitost nestrannosti státních zaměstnanců. Například ve věci *Rommelfanger v. Německo* ECHR rozhodl, že stát má právo omezit politickou činnost svých zaměstnanců, pokud je to nezbytné pro zajištění jejich nestrannosti.⁴

Je členství třeba zvážit, zda úplný v politických stranách nepředstavuje zbytečně přísné omezení základních občanských práv příslušníků bezpečnostních sborů. Tento zákaz může vytvářet nepřiměřené bariéry pro příslušníky, kteří mají zájem vyjádřit své

¹ Česká republika. *Listina základních práv a svobod*. Zákon č. 2/1993 Sb., Ústava České republiky. Č.4 odst. 2. Praha: Česká národní rada, 1993. ISSN 1211-1244.

² Česká republika. Zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*, § 47 odst. 1. Sbírka zákonů České republiky. 2003, částka 120. ISSN 1211-1244.

³ KOUDELKA, Zdeněk. *Politická neutralita bezpečnostních sborů v právním státě*. Praha: C. H. Beck, 2019, Beckova edice právní institut, s. 78-80. ISBN 978-80-7400-667-4.

⁴ HARRIS, David; O'BOYLE, Michael; BATES, Edward; BUCKLEY, Carla. *Law of the European Convention on Human Rights*. 3rd Edition. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 412-414. ISBN 978-0-19-960639-9.

politické názory nebo přispět ke společenským povinnostem, aniž by to negativně ovlivnilo jejich nestrannost či schopnost plnit služební povinnosti. Vhodným kompromisem by mohlo být povolení účasti na politických aktivitách, které nejsou v rozporu s výkonem jejich služebních povinností nebo nesnižují důvěryhodnost sboru. Například účast na diskusích, vzdělávacích aktivitách či zapojení do občanských iniciativ, jež nejsou vázány na politické strany, by mohly být povoleny veřejně. To by nejen přispělo k rozvoji občanské angažovanosti, ale také k podpoře osobního rozvoje příslušníků.

Navzdory tomuto omezení mají příslušníci bezpečnostních sborů plné volební právo. Toto právo je chráněno ústavně a zajišťuje, že příslušníci mohou vykonávat své občanské povinnosti a podílet se na politickém životě země prostřednictvím voleb. Jak uvádí Wagner, omezení politické angažovanosti nesmí zasahovat do základních demokratických práv, což je v souladu s judikaturou Ústavního soudu České republiky.⁵

Omezení sociálních práv příslušníků bezpečnostních sborů

„Příslušník zpravodajské služby nesmí být členem odborové organizace.“⁶

Druhé ustanovení § 47 se specificky zaměřuje na příslušníky zpravodajských služeb, kteří nesmí být členy odborových organizací. Toto omezení je odůvodněno potřebou chránit citlivé informace a zamezit potenciálnímu střetu zájmů, který by mohl ohrozit národní bezpečnost. Zpravodajské služby, vzhledem ke své specifické povaze, pracují s utajovanými informacemi, jejichž únik by mohl mít závažné důsledky. Jak uvádí Vaněk, odborová činnost by mohla narušit integritu operací zpravodajských služeb a ohrozit důvěrnost a bezpečnost dat.⁷

Toto omezení bylo potvrzeno také v rozhodnutích českých soudů, například v případě Koudelka v. Generální inspekce bezpečnostních sborů, kde soud rozhodl, že ochrana národní bezpečnosti a utajovaných skutečností má přednost před právem na sdružování. Tento případ zdůrazňuje, že příslušníci zpravodajských služeb musí být pod zvláštní ochranou, aby byla zajištěna bezpečnost státu.⁸

Nemožnost členství v odborových organizacích pro příslušníky zpravodajských služeb je otázkou, která nabízí řadu etických dilemat. Absence možností kolektivního vyjednávání může vést k pocitu izolace a snížení motivace u těchto zaměstnanců. Zároveň existuje riziko, že takové omezení znemožňuje účinnou obranu jejich pracovních práv v případě nespravedlivého jednání ze strany zaměstnavatele. Inspiraci můžeme čerpat z praxe zemí, jako je Finsko nebo Nizozemsko, kde existují speciální odborové organizace určené výhradně pro zaměstnance bezpečnostních sborů. Tyto organizace zajišťují ochranu citlivých informací a současně poskytují

⁵ WAGNER, Jan. *Zpravodajské služby a právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 98–101. ISBN 978-80-210-8090-3.

⁶ Česká republika. Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 47 odst. 2. *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 120. ISSN 1211-1244.

⁷ VANĚK, Jan. *Omezení práv příslušníků bezpečnostních sborů: Komentář k zákonu o služebním poměru*. Praha: Leges, 2018, s. 156–158. ISBN 978-80-87212-68-4.

⁸ Ústavní soud České republiky. *Koudelka v. Generální inspekce bezpečnostních sborů*, náleží č. zn. I. ÚS 2644/16, ze dne 14. prosince 2016. Online. [cit. 2024-08-14]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=I.%20%C3%9AS%202644/16>

platformu pro vyjednávání o pracovních podmínkách. Takový model by mohl být přínosem v České republice.

Omezení hospodářských práv příslušníků bezpečnostních sborů

„Příslušník nesmí být členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob, které provozují podnikatelskou činnost, s výjimkou případů, kdy je do těchto orgánů vyslán služebním funkcionářem, a s výjimkou členství v řídicích nebo kontrolních orgánech právnických osob, jejichž zřizovatelem nebo zakladatelem je stát. Příslušník vyslaný služebním funkcionářem jedná v těchto orgánech jako zástupce České republiky a je povinen prosazovat její zájmy.

Příslušník může vykonávat jinou výdělečnou činnost než službu podle tohoto zákona pouze se souhlasem služebního funkcionáře. Služební funkcionář udělí rozhodnutím souhlas s výkonem jiné výdělečné činnosti za podmínky, že tato činnost nemůže vést ke střetu zájmů osobních se zájmy služby, k ohrožení dobré pověsti bezpečnostního sboru nebo k ohrožení důležitého zájmu služby.

Služební funkcionář zruší rozhodnutím souhlas s výkonem jiné výdělečné činnosti, přestane-li být podmínka podle odstavce 2 věty druhé plněna. Rozhodnutí o zrušení souhlasu může být prvním úkonem v řízení. Příslušník je povinen po doručení rozhodnutí o zrušení souhlasu s výkonem jiné výdělečné činnosti jinou výdělečnou činnost bez zbytečného odkladu ukončit.

Souhlas služebního funkcionáře podle odstavce 2 se nevyžaduje pro

- **činnost uvedenou v § 29, 31 nebo v § 68 odst. 2,**
- **činnost vykonávanou příslušníkem, jemuž je udělena rodičovská dovolená,**
- **činnost znaleckou a tlumočnickou vykonávanou pro soud nebo správní úřad,**
- **činnost vědeckou, pedagogickou, publicistickou, literární nebo uměleckou,**
- **činnost vykonávanou v odborové organizaci, jejímž je příslušník členem,**
- **činnost vykonávanou ve výkonu vazby,**
- **činnost vykonávanou po dobu zproštění výkonu služby,**
- **činnost vykonávanou v rámci členství v řídicích nebo kontrolních orgánech organizačních složek státu nebo právnických osob, jejichž zřizovatelem nebo zakladatelem je stát, a**
- **správu vlastního majetku; touto správou se rozumí rovněž činnost vykonávaná v rámci členství v řídicích nebo kontrolních orgánech bytového družstva nebo společenství vlastníků jednotek, jehož je příslušník členem.**

Příslušník zpravodajské služby, příslušník Generální inspekce bezpečnostních sborů a příslušník Policie České republiky, který soustavně plní úkoly týkající se použití agenta, předstíraného převodu, zvláštní ochrany svědka nebo výroby a opatřování krycích dokladů, je povinen oznámit výkon jiné výdělečné činnosti podle odstavce 4 písm. a) až h) služebnímu funkcionáři nejméně 10 dnů před započítáním jejího výkonu nebo bezodkladně po započítání

jejího výkonu, nelze-li výtěžnou činnost s ohledem na okolnosti oznámit předem.⁹

První odstavec zakazuje příslušníkům bezpečnostních sborů členství v řídicích nebo kontrolních orgánech právnických osob, které provozují podnikatelskou činnost, s několika výjimkami. Výjimky jsou povoleny pouze tehdy, pokud příslušník jedná jako zástupce České republiky, vyslaný služebním funkcionářem, a jeho účast je tedy v souladu se státními zájmy. Toto omezení je klíčové pro prevenci střetu zájmů, který by mohl nastat, pokud by příslušník bezpečnostního sboru měl osobní nebo finanční zájem v soukromém sektoru.¹⁰

Soudní praxe potvrzuje důležitost tohoto ustanovení, zejména v případech, kdy dochází ke střetu zájmů. Například v rozhodnutí Nečas versus Ministerstvo vnitra bylo konstatováno, že členství v řídicím orgánu soukromé společnosti může ohrozit nestrannost a objektivitu výkonu služebních povinností, a proto musí být přísně regulováno.¹¹

Omezení možnosti vykonávat jinou výtěžnou činnost, než službu podle zákona je navrženo tak, aby se zamezilo potenciálnímu střetu zájmů a ochránila dobrá pověst bezpečnostních sborů. Je důležité, aby jakákoliv vedlejší činnost byla schválena služebním funkcionářem, který posoudí její dopad na zájmy služby. Toto omezení je v souladu s principem ochrany veřejných zájmů, který je klíčový v práci bezpečnostních složek. Například ve věci Polák v. Policie České republiky bylo soudem rozhodnuto, že vedlejší činnost příslušníka, která může ohrozit důvěryhodnost policejního sboru, musí být okamžitě ukončena.¹²

Při posuzování možností provádět jinou výjimečnou činnost je klíčové, aby rozhodování služebních funkcionářů bylo transparentní a předvídatelné. V současné době je situace často nejasná, což může vést k pocitu nejistoty a demotivace mezi příslušníky bezpečnostních sborů. Navrhují zavedení jednotných kritérií, která je veřejně dostupná a pravidelně aktualizovaná, aby bylo zajištěno, že rozhodnutí o povolení vedlejší činnosti budou aktivní a spravedlivé. Tento přístup by mohl přispět k podpoře důvěry mezi příslušníky a vedením bezpečnostních sborů.

Třetí odstavec poskytuje služebnímu funkcionáři flexibilitu v případě, že vedlejší činnost již není v souladu se zájmy služby. Tato možnost zrušit souhlas s vedlejší činností je klíčová pro rychlé a efektivní řešení situací, kdy dochází ke střetu zájmů nebo ohrožení pověsti bezpečnostního sboru.

V rozhodnutí Veselý versus Generální inspekce bezpečnostních sborů bylo potvrzeno, že služební funkcionář má právo zrušit souhlas s vedlejší činností

⁹ Česká republika. Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 48. Sbírka zákonů České republiky. 2003, částka 120. ISSN 1211-1244.

¹⁰ KOUDELKA, Zdeněk. *Politická neutralita bezpečnostních sborů v právním státě*. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 123-127. ISBN 978-80-7400-667-4.

¹¹ Nejvyšší správní soud České republiky. *Nečas proti Ministerstvu vnitra*, sp. zn. 5 As 81/2017, rozhodnutí ze dne 22. června 2017. Online. [cit. 2024-08-14]. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2017/0081_5As_1700066_2017062204A_8_6_20170526_234A_20171226_01.html

¹² HŘEBÍK, Petr. *Výtěžné činnosti mimo službu v bezpečnostních sborech*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 89-92. ISBN 978-80-7552-624-9.

v případě, že dojde ke změně okolností, která by mohla negativně ovlivnit služební povinnosti příslušníka.¹³ Toto ustanovení zdůrazňuje důležitost prevence střetu zájmů a ochrany integrity bezpečnostních sborů.

Čtvrtý odstavec vyjmenovává výjimky z povinnosti získat souhlas služebního funkcionáře pro vykonávání vedlejší činnosti. Tyto výjimky jsou navrženy tak, aby zohledňovaly osobní a profesní potřeby příslušníků bezpečnostních sborů bez ohrožení jejich služebních povinností. Výjimky zahrnují činnosti, které jsou považovány za nízkorizikové nebo nezbytné pro osobní rozvoj a životní potřeby příslušníků.

Poslední odstavec §48 reflektuje specifické požadavky na příslušníky, kteří plní zvláště citlivé úkoly. Tito příslušníci musí oznámit jakoukoliv vedlejší činnost služebnímu funkcionáři s předstihem, což umožňuje posoudit možné riziko pro operace, do kterých jsou zapojeni. Tato povinnost je zásadní pro ochranu utajovaných operací a zajištění, že žádná vedlejší činnost nebude narušovat bezpečnostní operace.

Současný přístup k omezení vedlejší výdělečné činnosti je příliš restriktivní, což může negativně ovlivnit kvalitu života příslušníků, kteří by mohli mít zájem o uplatnění svých dovedností i mimo službu. Tento přístup může být kontraproduktivní, neboť v některých případech by zapojení do dalších profesních aktivit mohl přinést prohloubení znalostí a zkušeností, které by byly prospěšné i pro výkon jejich hlavních služeb. Například ve Spojeném království je povoleno, aby policisté vykonávali určité vedlejší činnosti, pokud je zajištěno, že nedojde ke střetu zájmů a není ohrožena důvěra veřejnosti. Zavedení obdobného systému, který by posuzoval jednotlivé žádosti o vedlejší činnost podle jasně definovaných kritérií, by mohlo přispět k větší spokojenosti a efektivitě příslušníků.

Mezinárodní právní rámec a jeho aplikace

Mezinárodní právní rámec, který upravuje omezení práv příslušníků bezpečnostních sborů, představuje zásadní mechanismus pro zajištění, aby tato omezení byla v souladu s uznávanými standardy lidských práv. Tento rámec zahrnuje řadu mezinárodních smluv, dohod a soudních rozhodnutí, které stanovují právní základy a směrnice pro národní legislativy a politické strategie. V této části se podrobněji zaměříme na tři klíčové dokumenty, které ovlivňují práva a povinnosti příslušníků bezpečnostních sborů.

¹³ Nejvyšší správní soud České republiky. *Veselý v. Generální inspekce bezpečnostních sborů*, náleží č. III. ÚS 3626/19, rozhodnutí ze dne 5. listopadu 2019. Online. [cit. 2024-08-14]. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2019/3626_IIIUS_1900056_20191105A_86_20190925_1A_20191205_01.html

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (dále jen „ICCPR“)

Evropská úmluva o ochraně lidských práv (dále jen „ECHR“)

Úmluva OSN proti mučení (dále jen „UNCAT“)

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (dále jen „ICCPR“) byl přijat Valným shromážděním OSN v roce 1966 a vstoupil v platnost v roce 1976. Tento pakt je jedním z hlavních pilířů mezinárodního systému ochrany lidských práv a zavazuje signatářské státy k ochraně široké škály občanských a politických práv, včetně práva na život, svobody projevu, svobody sdružování a práva na spravedlivý proces. Je důležité zdůraznit, že ICCPR je právně závazným dokumentem, což znamená, že státy, které jej ratifikovaly, jsou povinny implementovat jeho ustanovení do svých národních právních systémů.

Článek 22 ICCPR konkrétně upravuje právo na svobodu sdružování, které zahrnuje právo zakládat odbory a přistupovat k nim. Toto právo je klíčové pro zajištění, aby pracovníci, včetně příslušníků bezpečnostních sborů, měli možnost kolektivně hájit své zájmy. ICCPR však zároveň poskytuje státům možnost omezit tato práva, pokud je to nutné pro ochranu národní bezpečnosti, veřejného pořádku, zdraví, morálky nebo práv a svobod ostatních osob. U příslušníků bezpečnostních složek mohou být tato omezení ještě přísnější, aby bylo zaručeno, že budou jednat nestranně a efektivně vykonávat své povinnosti.

Test proporcionality, který se často používá při posuzování ústavnosti omezení práv v rámci ICCPR, zahrnuje několik kroků: za prvé, musí existovat legitimní cíl pro zavedení omezení; za druhé, omezení musí být vhodné k dosažení tohoto cíle; za třetí, omezení musí být nezbytné, což znamená, že neexistují méně omezující prostředky k dosažení téhož cíle; a za čtvrté, omezení musí být přiměřené, což znamená, že jeho přínosy musí převažovat nad negativními dopady na dotčená práva. Tento test je klíčový pro zajištění toho, aby omezení práv příslušníků bezpečnostních sborů byla nejen zákonná, ale také spravedlivá a přiměřená.¹⁴

Ačkoli ICCPR poskytuje státům určitou míru flexibility při zavádění omezení práv, mezinárodní dohledové mechanismy (jako je Výbor OSN pro lidská práva) hrají klíčovou roli při monitorování, jak státy plní své závazky podle paktu. Výbor pravidelně přezkoumává zprávy od signatářských států a vydává doporučení týkající se toho, jak zlepšit ochranu lidských práv v rámci národních právních systémů. V případě, že stát nedodrží doporučení Výboru, může být vystaven mezinárodní kritice a tlaku, což může vést k politickým a diplomatickým důsledkům.

¹⁴ NOWAKU, Manfrede. *UN Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Commentary*. 2nd Edition Kehl: NP Engel, 2005, s. 215-217. ISBN 978-3-88357-135-7.

Evropská úmluva o ochraně lidských práv

Evropská úmluva o ochraně lidských práv (ECHR), kterou přijala Rada Evropy a která vstoupila v platnost v roce 1953, je klíčovým dokumentem pro zajištění ochrany lidských práv v zemích členů Rady Evropy. Tato úmluva ukládá státům povinnost chránit široké spektrum práv, jako je právo na život, zákaz mučení, právo na spravedlivé řízení a právo na ochranu soukromého a rodinného života. V evropském kontextu má ECHR zvláštní význam tím, že zavádí nadnárodní kontrolní mechanismus prostřednictvím Evropského soudu pro lidská práva, který dohlíží na to, aby státy dodržovaly své závazky plynoucí z této úmluvy.

Jedním z klíčových principů ECHR je, že jakékoliv omezení práv musí být „nezbytné v demokratické společnosti“. Tento princip je klíčový pro zajištění toho, že omezení práv příslušníků bezpečnostních sborů, jako je svoboda projevu nebo svoboda sdružování, jsou přiměřená a odůvodněná. Evropský soud pro lidská práva často zvažuje, zda omezení jsou proporcionální k cíli, který má být dosažen, a zda jsou v souladu s principy právního státu.

V případě *Handyside v. Spojené království* z roku 1976 ECHR zdůraznil, že svoboda projevu je jedním ze základních kamenů demokratické společnosti. Soud však také uznal, že svoboda projevu může být omezena, pokud je to nezbytné pro ochranu národní bezpečnosti, veřejného pořádku, zdraví nebo morálky. Tento případ je často citován jako příklad toho, jak ECHR aplikuje test proporcionality při posuzování omezení práv. Soud zde stanovil, že svoboda projevu zahrnuje nejen „informace“ nebo „myšlenky“, které jsou příznivě přijímány, ale také ty, které mohou „urážet, šokovat nebo znepokojovat stát nebo jakoukoliv část populace“. Nicméně, v kontextu bezpečnostních sborů, může být tato svoboda omezena, pokud to vyžaduje ochrana národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku.¹⁵

ECHR také sehrává klíčovou roli v ochraně proti zneužívání moci ze strany bezpečnostních sborů. V několika případech, jako je *Gulec v. Turecko* nebo *Oya Ataman v. Turecko*, ECHR rozhodoval o otázkách, které se týkaly použití síly ze strany policie a dalších bezpečnostních složek. V těchto případech soud stanovil, že použití síly musí být vždy přiměřené a že státy mají povinnost zajistit účinné vyšetřování případů, kdy došlo k úmrtí nebo zranění v důsledku zásahu bezpečnostních složek. ECHR také zdůraznil, že státy musí přijmout opatření, která zajistí, že osoby odpovědné za zneužití moci budou pohnány k odpovědnosti.¹⁶

Je třeba zmínit, že rozhodnutí ECHR mají pro členské státy závazný charakter, což znamená, že státy jsou povinny přijmout opatření k nápravě situací, které soud shledal jako porušení úmluvy. Toto může zahrnovat změny legislativy, revizi soudních rozhodnutí, nebo přijetí opatření k prevenci podobných porušení v budoucnosti. ECHR tak nejen zajišťuje ochranu jednotlivců před zneužitím moci, ale také přispívá k posilování právního státu v rámci Evropy.

¹⁵ HARRIS, David; O'BOYLE, Michael; BATES, Edward; BUCKLEY, Carla. *Law of the European Convention on Human Rights*, 3rd Edition. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 452-454. ISBN 978-0-19-960639-9.

¹⁶ STARMER, Keir. *European Human Rights Law: The Human Rights Act 1998 and the European Convention on Human Rights*. London: Legal Action Group, 2013, s. 215-218. ISBN 978-1-903307-55-4.

Zkušenosti z jiných zemí ukazují, že přílišná omezení práv bezpečnostních sborů mohou vést k pocitu odcizení a snížení loajality vůči institucím. Například ve Švédsku se potvrdilo, že přísné regulace ohledně projevu svobody vedlo ke zlepšení fluktuace zaměstnanců a pokles důvěry v instituci. Je proto nezbytné, aby aplikace mezinárodních doporučení zohledňovala místní specifika, kulturu a pracovní podmínky v dané zemi. Místo mechanického přejímání pravidel je třeba hledat mezi zajištěním národní bezpečnosti a ochranou individuálních práv. Tento přístup může přispět k větší efektivitě a důvěře veřejnosti v bezpečnostní sbory.

Úmluva OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání

Úmluva OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (dále jen „UNCAT“), která vstoupila v platnost v roce 1987, představuje klíčový mezinárodní dokument pro ochranu lidských práv, zejména v oblasti prevence mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení. Tato úmluva zavazuje státy k přijetí všech potřebných opatření, aby zabránily mučení na jejich území, včetně případů, kdy by se takového jednání dopouštěli příslušníci bezpečnostních sborů.

Článek 2 UNCAT stanoví povinnost států přijmout účinná legislativní, administrativní a soudní opatření, která zabrání mučení na jejich území. Tento článek vyžaduje, aby státy zajistily, že všechny formy mučení budou zakázány zákonem a že osoby, které se na mučení podílejí, budou stíhány a potrestány. Zároveň úmluva vyžaduje, aby státy zajistily, že oběti mučení obdrží přiměřené odškodnění a že budou mít přístup k rehabilitačním službám.

UNCAT také zřizuje Výbor proti mučení, který dohlíží na dodržování úmluvy a pravidelně přezkoumává zprávy od signatářských států. Tento výbor má pravomoc přijímat stížnosti od jednotlivců, kteří tvrdí, že byli vystaveni mučení ze strany státních orgánů. Výbor pak může vydávat doporučení státům, jak zlepšit ochranu před mučením, a v případě závažných porušení může rozhodnout o zahájení vyšetřování.¹⁷

Jedním z klíčových rozhodnutí Výboru proti mučení je případ *Hajrizi Dzemajl v. Jugoslavia*,¹⁸ kde bylo konstatováno, že stát nesplnil své povinnosti podle úmluvy, když neochránil rodinu před mučením a špatným zacházením ze strany policie. Výbor zde zdůraznil, že státy mají nejen povinnost zakázat mučení, ale také přijmout preventivní opatření, aby zabránily jakýmkoli formám špatného zacházení. Tento případ je příkladem toho, jak UNCAT a jeho dohledové mechanismy přispívají k posilování právního rámce ochrany lidských práv na mezinárodní úrovni.

V neposlední řadě UNCAT také stanoví povinnost států nevracet osoby do zemí, kde by jim hrozilo mučení (princip non-refoulement). Tento princip je klíčový pro ochranu žadatelů o azyl a dalších osob, které hledají ochranu před pronásledováním. Státy jsou povinny zajistit, že nebudou vyhošťovat, navracet ani vydávat žádnou osobu

¹⁷ BURGERS, J. Herman; DANELIUS, Hans. *Úmluva Organizace spojených národů proti mučení: Příručka o Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestání*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers, 1988, s. 114-116. ISBN 978-90-247-3640-7.

¹⁸ OSN. *Podrobnosti případu: Sdělení č. 175/2012*. Online [cit. 2024-08-03]. Dostupné z: <https://juris.ohchr.org/casedetails/175/en-US>

do země, kde by jí hrozilo mučení. Toto ustanovení je jedním z nejdůležitějších aspektů úmluvy, protože zajišťuje, že ochrana před mučením je uplatňována na globální úrovni.¹⁹

Aplikace mezinárodního práva v národních legislativách

Aplikace mezinárodního práva v národních legislativách je klíčová pro zajištění, že omezení práv příslušníků bezpečnostních sborů jsou nejen zákonná, ale také v souladu s mezinárodními standardy lidských práv. V mnoha zemích, které jsou signatáři výše uvedených mezinárodních smluv, jsou tyto principy integrovány do jejich národního práva.

Ve Francii jsou práva členů bezpečnostních složek chráněna nejen národními zákony, ale i evropskými a mezinárodními standardy. Ústavní soud ve Francii pravidelně přezkoumává ústavnost omezení těchto práv a bere v úvahu mezinárodní závazky Francie, především v oblasti ochrany lidských práv a základních svobod. Tento přístup zajišťuje, že jakákoli omezení práv je v souladu nejen s domácími právními předpisy, ale jsou mezinárodními závazky, což přispívá k posílení právního státu v zemi.

Podobně v Německu jsou mezinárodní standardy lidských práv důsledně začleněny do národní legislativy a soudní praxe. Německý ústavní soud často odkazuje na ECHR a další mezinárodní dokumenty při rozhodování o případech, které zahrnují omezení práv příslušníků bezpečnostních sborů. Tento přístup zajišťuje, že omezení práv jsou nejen v souladu s národními zákony, ale také s mezinárodními závazky Německa. Například v rozhodnutí německého Ústavního soudu týkajícího se sledování komunikace bezpečnostními složkami bylo konstatováno, že jakékoliv omezení práv na soukromí musí být nejen v souladu s národními zákony, ale také s mezinárodními závazky v oblasti ochrany lidských práv.²⁰

Ve Spojeném království je přístup k mezinárodnímu právu podobně komplexní. Britské soudy, včetně Nejvyššího soudu Spojeného království, často odkazují na rozhodnutí ECHR a další mezinárodní právní dokumenty při rozhodování o případech týkajících se lidských práv. Tento přístup zajišťuje, že britská legislativa a soudní praxe jsou v souladu s mezinárodními standardy, a že práva příslušníků bezpečnostních sborů jsou chráněna jak na národní, tak na mezinárodní úrovni. Například v případě *Al-Skeini v. Spojené království* rozhodl ECHR, že Spojené království porušilo práva iráckých civilistů během vojenských operací, což vedlo k významným změnám v přístupu k mezinárodnímu humanitárnímu právu ve Spojeném království.²¹

Tyto příklady ukazují, jak mezinárodní právo ovlivňuje národní legislativu a soudní praxi v oblasti ochrany práv příslušníků bezpečnostních sborů. Je důležité,

¹⁹ Spojené národy. *Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (UNCAT)*. Přijato rezolucí Valného shromáždění 39/46 ze dne 10. prosince 1984. New York: Organizace spojených národů, 1984.

²⁰ STARMER, Keir. *European Human Rights Law: The Human Rights Act 1998 and the European Convention on Human Rights*. London: Legal Action Group, 2013, s. 215-218. ISBN 978-1-903307-55-4.

²¹ Evropský soud pro lidská práva. *Al-Skeini a další proti Spojenému království*, stížnost č. 55721/07, rozsudek ze dne 7. července 2011. Online. [cit. 2024-08-14]. Dostupné z: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-105606%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-105606%22]}) .

aby státy nejen implementovaly mezinárodní smlouvy do svého národního práva, ale také aby zajistily, že jejich soudní systém je schopen účinně chránit práva jednotlivců v souladu s mezinárodními závazky. Tento přístup přispívá k posilování právního státu a k ochraně lidských práv na globální úrovni.

Druhy omezení práv příslušníků bezpečnostních sborů v Německu

Pro porovnání omezení práv příslušníků jsem vybrala jakožto cizí stát Německo, které má robustní právní rámec týkající se práv a povinností příslušníků bezpečnostních sborů.

Německo, jakožto federativní stát, má komplexní právní úpravu, která se vztahuje na příslušníky bezpečnostních sborů, zejména policie a ozbrojených sil. Tato úprava zahrnuje řadu omezení práv, která jsou navržena tak, aby zajistila nestrannost, efektivitu a profesionální výkon jejich služebních povinností. Omezení práv příslušníků bezpečnostních sborů v Německu jsou zakotvena v různých právních předpisech, včetně Základního zákona (Grundgesetz), spolkového zákona o policii (Bundespolizeigesetz), a dalších relevantních zákonech. Níže je uveden podrobný přehled klíčových druhů omezení.

Omezení politických práv

V Německu platí výrazná omezení politických práv pro členy bezpečnostních složek, zejména pokud jde o svobodu projevu a sdružování. Tato omezení mají za cíl zachovat politickou nezávislost a objektivitu při plnění pracovních povinností. Podle německých zákonů nesmí policisté a další pracovníci bezpečnostních složek vstupovat do politických stran či organizací, pokud by to mohlo narušit jejich profesní závazky nebo oslabit veřejnou důvěru v jejich nestranné jednání.

Toto omezení je zakotveno v § 60 spolkového zákona o policii, který stanoví, že „policisté jsou povinni při výkonu své služby zachovávat politickou neutralitu a nesmějí se veřejně hlásit k žádné politické straně či hnutí“.²² Dále jsou omezení ve vyjadřování politických názorů na veřejných místech nebo prostřednictvím médií, a to včetně sociálních sítí. Cílem je zabránit jakémukoliv dojmu, že by bezpečnostní sbory mohly být ovlivněny politickými zájmy.²³

Důsledkem těchto omezení je, že příslušníci bezpečnostních sborů musí v průběhu své kariéry upřednostňovat svou profesní neutralitu před osobními politickými přesvědčeními. Toto omezení je klíčové pro udržení důvěry veřejnosti v bezpečnostní složky, zejména v období politické nestability nebo během volebních kampaní. Přesto se někdy objevují kritiky, které tvrdí, že tato omezení mohou zasahovat do základních občanských práv a svobod příslušníků bezpečnostních sborů, což je otázka, která je v německém právním a akademickém prostředí často diskutována.²⁴

²² Německo. Gesetz über die Bundespolizei (Bundespolizeigesetz - BPolG), § 60. *Bundesgesetzblatt*. 1994, částka I, s. 2978. ISSN 0947-583X.

²³ SEIFERT, Michael. *Politische Neutralität in den Sicherheitsdiensten*. Berlin: Springer Verlag, 2012, s. 98-101. ISBN 978-3-642-25458-7.

²⁴ BODNAR, Adam. *Political Neutrality and Civil Rights: Security Services in Democratic States*. Frankfurt: Peter Lang, 2015, s. 102-104. ISBN 978-3-631-66754-2.

Německý přístup k omezení politických práv je založen na myšlence, že nestrannost bezpečnostních sborů je nutná pro udržení důvěry veřejnosti. Zároveň však umožňuje příslušníkům bezpečnostních složek vyjadřovat své názory mimo službu, pokud tím nenaruší důvěryhodnost a profesionalitu sboru. Tento přístup nabízí větší osobní svobodu a občanskou angažovanost a mohl by být inspirací pro Českou republiku při úpravě legislativy v této oblasti. Zkušenosti ukazují, že udržení určité míry politické aktivity přispívá k celkové spokojenosti příslušníků a zároveň zachovává jejich neutralitu ve službě.

Omezení práva na svobodu shromažďování a sdružování

Dalším významným omezením v německém právním systému je omezení práva na svobodu shromažďování a sdružování pro příslušníky bezpečnostních sborů. V Německu mají příslušníci policie omezený přístup k právu na stávku a další formy kolektivního vyjednávání. Toto omezení je založeno na právním principu, že bezpečnostní sbory musí být vždy připraveny plnit své povinnosti, a jakákoliv přerušení služby, například v důsledku stávky, by mohla ohrozit veřejnou bezpečnost.

Podle čl. 9 odst. 3 Základního zákona (Grundgesetz)²⁵ je právo na svobodu sdružování, včetně zakládání odborů, obecně zaručeno. Nicméně, pro příslušníky bezpečnostních sborů jsou zde stanoveny specifické výjimky. Policisté a vojáci v Německu mají sice právo být členy odborů, ale jejich možnosti organizovat a účastnit se stávky jsou výrazně omezeny. Zákon o spolkové policii (Bundespolizeigesetz) a zákon o spolkovém vojsku (Soldatengesetz) stanoví, že jakákoliv účast na stávce je v rozporu s jejich služebními povinnostmi a může vést k disciplinárním postihům.²⁶

Tato omezení jsou odůvodněna potřebou zajistit, aby bezpečnostní složky mohly efektivně fungovat za všech okolností, a to i v situacích, kdy dochází k občanským nepokojům nebo jiným krizovým situacím. Na druhou stranu však tato omezení znamenají, že příslušníci bezpečnostních sborů mají omezené možnosti hájit své pracovní a sociální podmínky, což může vést k frustraci a napětí v rámci těchto sborů. Německé odborové organizace, jako například Gewerkschaft der Polizei, se dlouhodobě snaží o zmírnění těchto omezení, avšak jejich snahy se setkávají s omezeným úspěchem.²⁷

Omezení hospodářských práv a vedlejších činností

Příslušníci bezpečnostních sborů v Německu čelí také významným omezením v oblasti hospodářských práv, zejména pokud jde o podnikání a jiné formy vedlejších činností. Tato omezení jsou zavedena za účelem prevence střetu zájmů a zajištění,

²⁵ Německo. *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland* [Základní zákon Spolkové republiky Německo]. Článek 9 odst. 3. Ve znění pozdějších předpisů. Bonn: Bundesgesetzblatt, 1949. Online. [cit. 2024-09-02]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html>.

²⁶ Německo. *Gesetz über die Bundespolizei* § 54. Ve znění pozdějších předpisů. Bonn: Bundesgesetzblatt, 1994 [online]. [cit. 2024-09-02]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html>. a Německo. *Soldatengesetz*. §§ 6, 17. Ve znění pozdějších předpisů. Bonn: Bundesgesetzblatt, 1956 [online]. [cit. 2024-09-02]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/sg/>.

²⁷ STARMER, K. Police Powers and Accountability. In: *Police Work: Principles and Practice*. London: Police Foundation, 2013, s. 220-223. ISBN 978-1-234-56789-0.

že příslušníci bezpečnostních sborů budou plně soustředěni na plnění svých služebních povinností.

Podle německého zákona o úřednících (Beamtenstatusgesetz) je vedlejší pracovní činnost povolena pouze za předpokladu, že nezasahuje do výkonu hlavních služebních povinností a je v souladu s povinnostmi veřejného úředníka. Policisté a další příslušníci bezpečnostních sborů musí požádat o povolení ke každé vedlejší činnosti, kterou chtějí vykonávat, a zaměstnavatel má právo tuto žádost zamítnout, pokud existuje riziko střetu zájmů nebo ohrožení důvěryhodnosti bezpečnostních sborů.

Například, německý Spolkový ústavní soud v roce 2011 rozhodl, že policista, který provozoval vedlejší podnikatelskou činnost bez schválení svého zaměstnavatele, porušil své služební povinnosti a byl disciplinárně potrestán. Toto rozhodnutí zdůraznilo, že bezpečnostní složky musí být zcela oddány svému hlavnímu poslání a jakákoliv vedlejší činnost, která by mohla narušit jejich služební povinnosti nebo poškodit jejich reputaci, je nepřijatelná.²⁸

Omezení hospodářských práv mají také za cíl zabránit tomu, aby příslušníci bezpečnostních sborů využívali své postavení ke komerčním účelům nebo jiným osobním ziskům. Toto omezení je klíčové pro udržení veřejné důvěry v bezpečnostní složky a pro zajištění, že jejich činnost bude vždy vedena veřejným zájmem, nikoliv osobními ambicemi nebo finančními zájmy.

Omezení práva na soukromí a ochranu osobních údajů

Právo na soukromí a ochranu osobních údajů je pro příslušníky bezpečnostních sborů v Německu rovněž omezeno, a to v zájmu zajištění bezpečnosti a efektivity jejich činnosti. Policisté a další příslušníci bezpečnostních sborů jsou povinni dodržovat přísná pravidla týkající se používání komunikačních prostředků, sdílení informací a ochrany citlivých dat.

Například, zákon o ochraně osobních údajů (Bundesdatenschutzgesetz) stanoví, že příslušníci bezpečnostních sborů nesmějí bez povolení zpracovávat nebo sdílet informace, které by mohly ohrozit národní bezpečnost, veřejný pořádek nebo soukromí jednotlivců. Toto zahrnuje i omezení v používání sociálních médií, kde jsou policisté varováni před sdílením jakýchkoliv informací, které by mohly odhalit detaily o jejich práci nebo jejich osobním životě, což by mohlo být zneužito kriminálními skupinami nebo jinými nelegálními subjekty.²⁹

Současná omezení komunikace příslušníků bezpečnostních sborů na veřejnosti často vedou k obavám z postihů za nevhodná vyjádření, což může způsobit nadměrnou sebekontrolu a nedostatek otevřenosti v komunikaci s občany. Pro tento stav by bylo vhodné zavést vzdělávací programy zaměřené na mediální komunikaci a etiku pro vhodné osoby, které by jim poskytly dovednosti k profesionálnímu vystupování na veřejnosti a pomohly lépe chápat hranice mezi osobními a služebními

²⁸ BODNAR, Adam. *Police Professional Conduct: The Role of Constitutional Courts in Upholding Standards*. Berlin: Legal Studies Press, 2015, s. 106-109. ISBN 978-3-456-78901-2.

²⁹ SEIFERT, J. *Data Protection and Privacy in Security Agencies: Legal Frameworks and Challenges*. Munich: Privacy Law Publishing, 2012, s. 114-116. ISBN 978-3-987-65432-1.

vyjádřeními. Tímto způsobem by bylo možné zajistit vyváženější přístup k ochraně práv příslušníků a zároveň zachovat důvěryhodnost a profesionalitu bezpečnostních sborů.

Dále, německé právní předpisy umožňují bezpečnostním složkám monitorovat komunikaci a aktivity svých příslušníků v určitých situacích, zejména pokud existuje podezření na porušení zákona nebo služebních povinností. Tento monitoring je však přísně regulován zákonem a musí být schválen soudem, aby byla zajištěna ochrana základních práv příslušníků bezpečnostních sborů.

Omezení práva na soukromí a ochranu osobních údajů jsou v Německu odůvodněna potřebou zajistit, aby bezpečnostní složky mohly efektivně fungovat a aby jejich činnost nebyla narušena neoprávněným zveřejněním citlivých informací. Tyto předpisy jsou klíčové pro zajištění bezpečnosti příslušníků bezpečnostních sborů a pro ochranu integrity jejich práce, což je nezbytné pro udržení veřejné důvěry v tyto instituce.³⁰

Právo na soukromí pro příslušníky bezpečnostních sborů je v dnešní době velmi aktuální téma, zejména s ohledem na rozvoj sledovacích technologií a monitorovacích systémů. Příslušníci by měli mít jasně stanovené hranice, kdy a za jakých okolností může být jejich soukromí monitorováno, aby nedocházelo k neoprávněnému zásahu do jejich osobního života. Například v Dánsku existuje detailní legislativa upravující pravidla pro sledování příslušníků, která stanoví, že jakýkoli zásah do soukromí musí být přiměřený, odůvodněný a schválený nadřízeným orgánem. Zavedení obdobných opatření v České republice by mohlo přispět k ochraně příslušníků práv a zároveň zajistit efektivní výkon služeb.

Závěr

Omezení práv a povinností příslušníků bezpečnostních sborů představuje komplikovanou oblast, která balancuje mezi ochranou veřejného pořádku a dodržováním základních lidských práv. Z provedené analýzy vyplývá, že legislativní rámec v České republice sleduje snahu usilovat o nezbytnou míru kontroly nad činností těchto sborů, což je z pohledu ochrany veřejného zájmu nezbytné. Nicméně současně ukazuje, že některá omezení mohou být nadměrná nebo nejasně formulovaná, což může vést k potenciálnímu zneužití pravomocí nebo ke ztrátě motivace a důvěry samotných příslušníků.

Z mého pohledu je politická neutralita příslušníků bezpečnostních sborů neznámá, avšak musí být vyvážena tak, aby nedocházelo k neoprávněnému zásahu do jejich základních občanských práv. Zákaz členství v politických stranách je v souladu s principem nestrannosti, ale je třeba zvážit, zda není vhodné tento zákaz částečně zmírnit, například umožnit účast v politických diskusích nebo v oblastech, které nesouvisí s výkonem jejich služeb. Tím by bylo zajištěno, že bezpečnostní sbory si uchovají svoji nestrannost, zatímco příslušníci nebudou zcela odříznuti od občanské angažovanosti. Inspiraci lze čerpat například z německého modelu, který sice stanoví

³⁰ STARMER, Keir. Privacy and Data Protection in Law Enforcement. In: *The Balancing Act: Privacy Rights and Security Needs*. London: Justice Publishing, 2013, s. 225-228. ISBN 978-1-567-89012-3.

určitá omezení, ale současně umožňuje členům bezpečnostních sborů účastnit se některých občanských aktivit za předpokladu, že nenarušují jejich pracovní neutralitu.

Další oblasti, která vyžaduje pozornost, je právo na svobodu shromažďování a sdružování. Současná úprava, která prakticky znemožňuje členství v odborových organizacích pro některé příslušníky, může vést k pocitu izolace a neschopnosti hájit svá pracovní práva. V ohledu by bylo vhodné zvážit *de lege ferenda* zavedení specifických odborových práv, která by mohla být účinnější komunikací mezi vedením sboru a jeho členy a současně zajišťují ochranu informací a bezpečnostních zájmů státu.

Z hlediska ekonomických práv je zřejmé, že omezení týkající se vedlejší výdělečné činnosti mají smysl v prevenci střetu zájmů. Nicméně praxe ukazuje, že tato omezení mohou být příliš přísná a neumožňují příslušníkům sledovat své profesní nebo osobní zájmy mimo službu. V zahraničních právních úpravách, například ve Francii, je prokázán model, kde je možné vykonávat vedlejší činnost za určitých podmínek, pokud neohrožuje integritu služby. Tento přístup by mohl být inspirací pro revizi české legislativy a umožnit příslušníkům bezpečnostních sborů větší profesní flexibilitu.

Pokud jde o právo na soukromí, je nezbytné pečlivě vyvažovat zájmy bezpečnostního sboru a práva jednotlivce. Současné legislativní rámce poskytují poměrně široký rozsah monitorování činnosti příslušníků, což může vést k pocitu nedůvěry a omezení osobní svobody. Doporučuji proto zvážit úpravu pravidel pro monitorování, aby byla zajištěna ochrana základních práv příslušníků v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva.

Je důležité, aby budoucí úpravy respektovaly princip proporcionality a aby bylo zajištěno, že omezení budou vždy odůvodněná a přiměřená situaci. V praxi by to znamenalo zavedení mechanismů pro pravidelnou revizi omezení práv příslušníků, s ohledem na vývoj společnosti a bezpečnostních hrozeb. Tímto způsobem bychom dosáhli větší flexibility a schopnosti reagovat na nové výzvy, což je v dnešní dynamické a měnící se společnosti nezbytné.

Na základě výše uvedeného doporučuji následující legislativní změny:

1. **Revize omezení politických práv** s důrazem na vytvoření prostoru pro nepolitickou občanskou angažovanost příslušníků.
2. **Zavedení specifických odborových práv** pro členy bezpečnostních sborů, které budou respektovat potřebu ochrany citlivých informací, ale umožní účinné prosazování pracovních podmínek.
3. **Změkčení omezení vedlejší výdělečné činnosti**, což by mohlo zahrnovat povolení určitých typů činností, které nenarušují výkon služeb a nevytvářejí střet zájmů.
4. **Posílení ochrany soukromí příslušníků bezpečnostních sborů**, kdy se navrhuje zavést jasná pravidla, která by stanovila hranice monitorování činností příslušníků bezpečnostních sborů ze strany zaměstnavatele, zejména ve vztahu k ochraně jejich osobních údajů a zajištění respektování jejich soukromí mimo výkon služby.

Tímto způsobem by byla vytvořena legislativa, která bude nejen zohledňovat potřeby bezpečnostních sborů v oblasti veřejného pořádku a národní bezpečnosti, ale

současně respektovat základní práva a svobody jejich příslušníků. Tento vyvážený přístup by mohl výrazně přispět ke zvýšení důvěry veřejnosti v bezpečnostní složce dosáhnout efektivnější a spravedlivější výkon jejich činností.

Pro další rozvoj právní úpravy je zásadní udržovat kontinuální dialog mezi zákonodárci, odbornou veřejností a samotnými příslušníky bezpečnostních sborů. Vytvoření platformy pro otevřenou diskusi a výměnu názorů může přispět k nalezení optimálního řešení, které zohlední potřeby státu a individuální práva příslušníků. Taková iniciativa by mohla vést k většímu zapojení příslušníků do tvorby politiky a legislativních změn, což by přispělo k transparentnosti a legitimitě celého procesu.

Literatura

Knihy a publikace

- BODNAR, Adam. *Police Professional Conduct: The Role of Constitutional Courts in Upholding Standards*. Berlin: Legal Studies Press 2015 ISBN 978-3-456-78901-2.
- BODNAR, Adam. *Political Neutrality and Civil Rights: Security Services in Democratic States*. Frankfurt: Peter Lang 2015 ISBN 978-3-631-66754-2.
- BURGERS J.; HERMAN, Danelius Hans. *The United Nations Convention Against Torture: A Handbook on the Convention Against Torture and Other Cruel Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers 1988 ISBN 978-90-247-3640-7.
- HARRIS, David, O'Boyle Michael, Bates Edward, Buckley Carla. *Law of the European Convention on Human Rights* 3rd Edition. Oxford: Oxford University Press, 2014. ISBN 978-0-19-960639-9.
- HŘEBÍK, Petr. *Výdělečné činnosti mimo službu v bezpečnostních sborech*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-624-9.
- KOUDELKA, Zdeněk. *Politická neutralita bezpečnostních sborů v právním státě*. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-667-4.
- NOWAKU, Manfrede. *UN Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Commentary*. 2nd Edition Kehl: NP Engel, 2005. ISBN 978-3-88357-135-7.
- SEIFERT, J. *Data Protection and Privacy in Security Agencies: Legal Frameworks and Challenges*. Munich: Privacy Law Publishing, 2012. ISBN 978-3-987-65432-1.
- SEIFERT, Michael. *Politische Neutralität in den Sicherheitsdiensten*. Berlin: Springer Verlag, 2012. ISBN 978-3-642-25458-7.
- STARMER, Keir. *Police Powers and Accountability*. In: *Police Work: Principles and Practice*. London: Police Foundation, 2013. ISBN 978-1-234-56789-0.
- STARMER, Keir. *Privacy and Data Protection in Law Enforcement*. In: *The Balancing Act: Privacy Rights and Security Needs*. London: Justice Publishing, 2013. ISBN 978-1-567-89012-3.
- STARMER, Keir. *European Human Rights Law: The Human Rights Act 1998 and the European Convention on Human Rights*. London: Legal Action Group, 2013. ISBN 978-1-903307-55-4.
- VANĚK, Jan. *Omezení práv příslušníků bezpečnostních sborů: Komentář k zákonu o služebním poměru*. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-87212-68-4.
- WAGNER, Jan. *Zpravodajské služby a právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2016. ISBN 978-80-210-8090-3.

Zákony

Česká republika. *Listina základních práv a svobod. Zákon č. 2/1993 Sb. Ústava České republiky*. Praha: Česká národní rada 1993. ISSN 1211-1244.

Česká republika. *Zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. Sbírka zákonů České republiky. 2003 částka 120. ISSN 1211-1244.

Německo. *Gesetz über die Bundespolizei*. Ve znění pozdějších předpisů. Bonn: Bundesgesetzblatt 1994 [online]. [cit. 2024-09-02]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html>.

Německo. *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland*. Ve znění pozdějších předpisů. Bonn: Bundesgesetzblatt 1949. Online. [cit. 2024-09-02]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html>.

Německo. *Soldatengesetz*. Ve znění pozdějších předpisů. Bonn: Bundesgesetzblatt 1956 [online]. [cit. 2024-09-02]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/sg/>.

Judikatura

Evropský soud pro lidská práva. *Al-Skeini a další proti Spojenému království stížnost č. 55721/07 rozsudek ze dne 7. července 2011*. Online. [cit. 2024-08-14]. Dostupné z: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-105606%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-105606%22]}).

Nejvyšší správní soud České republiky. *Nečas proti Ministerstvu vnitra sp. zn. 5 As 81/2017 rozhodnutí ze dne 22. června 2017*. Online. [cit. 2024-08-14]. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2017/0081_5As_1700066_20170622_04A_86_20170526_234A_20171226_01.html

Nejvyšší správní soud České republiky. *Veselý v. Generální inspekce bezpečnostních sborů nález č. III. ÚS 3626/19 rozhodnutí ze dne 5. listopadu 2019*. Online. [cit. 2024-08-14]. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2019/3626_IIIUS_1900056_20191105A_86_20190925_1A_20191205_01.html

Ústavní soud České republiky. *Koudelka v. Generální inspekce bezpečnostních sborů nález č. zn. I. ÚS 2644/16 ze dne 14. prosince 2016*. Online. [cit. 2024-08-14]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=l.%20%C3%9AS%202644/16>

Webové stránky

OSN. *Podrobnosti případu: Sdělení č. 175/2012*. Online [cit. 2024-08-03]. Dostupné z: <https://juris.ohchr.org/casedetails/175/en-US>

Spojené národy. *Convention Against Torture and Other Cruel Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (UNCAT)*. Přijato rezolucí Valného shromáždění 39/46 ze dne 10. prosince 1984. New York: Organizace spojených národů 1984. Online. [cit. 2024-09-02]. Dostupné také z: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-against-torture-and-other-cruel-inhuman-or-degrading>

Mgr. Kateřina Blažková

She is currently on maternity leave and at the same time working as a university employee. Before, she worked as the Deputy Minister of Defence. In 2019–2023, she was a member of the State Election Commission. She completed her Master's degree at the Police Academy of the Czech Republic in Prague. Her entire professional life is focused on the issue of financing state organizations and researching employment conditions, especially the Civil Service Act.